

Dr. Pomeisl András

(főtanácsadó, Kúria)

Könyvbemutató a Kúrián

**A Kúria földszinti Nagytermében 2017. január 17-én
Vékás Lajos: Szerződési jog – Általános rész című tankönyvének bemutatására szervezett
konferencia**

Dr. Darák Péter: Tisztelt Professzor Úr, tisztelt Kollégák!

Hol máshol ütne fel egy könyvet egy bíró, mint a bírósági szerződésmódosítást tárgyaló résznel, ahol a következőket írja (többek között): *„A bírói gyakorlat tartós szerződési jogviszonynak tekinti a hosszabb időre szóló lakás és ingatlanbérleti szerződéseket és sorolja még mely típusú szerződéseket. Nem tekinti viszont tartós szerződési jogviszonynak a judikatúra például a részletvételt, vagyis a részletfizetést biztosító adásvételt”* – és nagyon pontosan zárójelben BH-t idéz. Az emberben felmerül, amikor jogirodalmat olvas, hogy vajon tényeket megállapító résszel szembesül-e, vagy pedig szerzői véleményt tükröző megfogalmazással. A könyv egyik nagyon szimpatikus vonása az, hogy tényekre szorítkozik. Ha jobban ismerném a szerzőt most itt e szakmai nyilvánosság előtt meg merném kérdezni tőle, hogy vajon egyetért-e azzal, hogy részletvételt, vagy részletfizetést biztosító adásvételt nem tekinti tartós jogviszonynak a bírói gyakorlat, de hát ezt, a jó ízlés okán most nem tehetem meg...

Foglalkozik aztán a könyv azzal, hogy a törvény megszorító feltételei azt célozzák, hogy ne lehessen bírósági szerződésmódosítás segítségével a másik félre hárítani a szerződéssel együtt járó üzleti kockázatokat. Az üzleti kockázat izgalmas kérdés, és amibe mint közigazgatási bíró egy kicsit bele is szeretnék kontárkodni. Kerestem két esetet. Az esetek tényállása a következő.

Az első esetben az alperes, amely egy egyetem, és a felperes (egyébként egy kft.) egy „zöld” egyetem program keretében infrastrukturális feltételek megteremtése iránt nyújtott be költségvetési támogatás iránti igényt, e közben a pályázat kidolgozásában együttműködött a felperesi kft.-vel is. A felperes és az alperes a pályázattal összefüggésben – közösen – egy gazdasági társaságot hozott létre lovas képzéssel kapcsolatos közös tevékenységre. A gazdasági társaság létrehozása alapján a felperes 9 spanyol mént és 10 kancát vásárolt hitelből. A hiteligeny kedvező elbírálásához maga az egyetem is kiadott egy nyilatkozatot, amelyben kijelentette, hogy majd a felperestől lovas gyakorlati oktatást fog igénybe venni mint szolgáltatást. A lovak megvásárlása megtörtént, azonban a költségvetési támogatási igényt elbíráló hatóság közölte, hogy méneket nem lehet támogatásból venni. Az eset

felvetette a kérdést, hogy vajon a támogatás hiánya az az egyetemnek felróható-e, vagy sem, a pályázattól függetlenül a pályázaton elnyert pénz hiányában köteles-e teljesíteni a ménes megvásárlására fordított összeget. Nem szeretném elárulni előre a döntést, de azt a két szempontot, amit a bíróság figyelembe vett, kiemelném. Az egyik arra vonatkozott mint döntési szempont, hogy az alperesi egyetem az elvárható jószeműség és együttműködési kötelezettség megfelelő szem előtt tartásával járt-e el, a másik pedig, hogy mennyiben volt nyilvánvaló mindkét fél számára az, hogy az egyetem csak a támogatás elnyerésével válik képessé a ménes árának a kifizetésére.

A másik eset szintén sokat elárul arról, hogy az átlagos magyar felfogás hogyan értékeli az üzleti kockázat problematikáját. Egy szabad kapitalizmus világához csak az utóbbi néhány évtizedben hozzá idomuló vállalkozói habitus vajon hogyan alkalmazza a szerződés érvényességének, érvénytelenségének dogmatikai lehetőségeit az üzleti kockázat vonatkozásában. Az alperes határozatlan időre bérbe vett egy sárospataki ingatlant, azon beruházásokat végzett, majd Sala Mediterran étterem néven vendéglátó-ipari egységet nyitott. Felperes szeretett volna betársulni ebbe az étterembe, és erről okiratot írtak alá. Megegyeztek közös vállalkozás alapításában is, fele-fele arányban osztva meg a veszteségeket és a nyereségeket. A szerződés alapján a felperes kifizetett 4 000 000 forintot az alperesnek, és várta, hogy a vállalkozás nyereséges lesz. Ez azonban nem következett be. Az elkövetkező években egyszer 900 000, egy más alkalommal pedig 650 000 forinthez jutott hozzá a vállalkozásból. Később azért perelte az alperest, hogy adja neki vissza a 4 000 000 forintot, állítsák helyre az eredeti állapotot, mert őt megtévesztették, azt hitették el vele, hogy nyereséges vállalkozásba fektet be. A bíróság abban a körben vizsgálódott, hogy vajon mennyiben kell előzetesen felmérni az üzleti kockázatokat, vajon kinek a tevékenységével áll összefüggésben a nyereségesség elérése, illetve, hogy a közös vállalkozás alapítása körében milyen jogosultságok átengedésére került sor. A döntést most nem ismertetném. A két eset azonban közelebb visz bennünket ahhoz a felismeréshez, hogy az alapvetően mindannyiunk számára szabad választás szférájának tekintett polgári jognak igenis vannak kötött elemei, és ezeket a megkötéseket sokszor

nem a tankönyvek, hanem a mögöttük álló bírói gyakorlat teszi nyilvánvalóvá. Egy olyan szerző, aki ezt a felismerést sugallni tudja a könyvében, nemcsak a Kúria, hanem minden jogalkalmazó barátja.

Dr. Lábady Tamás: Professzor Úr, Elnök Úr,
Kedves Barátaim, Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ha egy pillantást vetünk a nagy európai magánjogi kódexekre, akkor azt látjuk, hogy a törvénykönyvek személyek nevével vannak összekötve – szerkesztők, redaktorok, bizottsági tagok, szövetségsszerkesztők stb.. A Code Civil megalkotásakor az első konzul egy 4 tagú kodifikációs bizottságot nevezett ki, akik 4 hónap alatt elkészítették a Code törvénytervezetét; a jogtörténet tudománya Napóleon törvénytudományát az ő nevükkel kapcsolja össze. Az ABGB, az Otk. végső formáját az Urentwurf alapos átdolgozása után Franz von Zeiler, Martini tanítványa, a természetjog professzora munkája révén nyerte el. A BGB első tervezete az 1. Entwurf Windscheid egy §-okba szedett pandekta tankönyve volt, amelynek számos hibáját Gottlieb Planck gyakorló bíró javított ki, és készítette el a második szöveget, a 2. Entwurfot, amely azután a Birodalmi Gyűlés elé került. A svájci ZGB alaptervezetét a zseniális tehetségű Eugen Huber bázeli professzor egyetlen emberként alkotta meg.

Bizonyos vagyok abban, hogy a jogtörténet a magyar kódexet Vékás Lajos nevével köti majd össze; nemcsak, mert Vékás Lajos a Kodifikációs Szerkesztőbizottság elnöke volt, hanem vezéregyénisége is, és azért is, mert a kódex könyveiben valahol mindig ott pulzál Vékás professzor szelleme. A keringés és a pulzálás centruma pedig kétségkívül a törvény Hatodik könyve, és azon belül is a szerződési jog. Briliáns alkotás, amelyet ha olvassa az ember, úgy érzi, hogy a törvény a szívéből beszél hozzá. A törvényszó megfogalmazása a kodifikáció folyamatában a szabályozandó terület, maga a probléma, a joghézag körülírásával indul, és ebből teremtette meg a Szerkesztőbizottság Vékás Lajos vezetésével a tiszta, világos, tömör, de ugyanakkor elasztikus és hatásos normaszöveget.

A most bemutatásra kerülő könyvvel a professzor a kodifikáció és a törvényalkotás folyamatának inverzét választotta, azaz azt, hogy a hatályos norma szöveget veszi górcső alá, magyarázza, interpretálja, glosszálja. A tudomány mélységével a forma egyszerűségét egybekapcsolva újszerű szerkezeti megoldást alkalmazva lesz a könyv a magánjogot hallgató juristák kezében tankönyv, a bírák, ügyvédek és a praxis más szakemberei kezében gyakorlati munkájukat segítő kézikönyv, a doktorandák és doktoranduszok számára alapkutatót inspiráló munka, a tudomány számára pedig a modern szerződési jog olyan fája, amelyen újabb és újabb oltványok biztosíthatják a magánjog szerződési jogának további fejlődését és haladását.

Az én feladatomban, hogy ennek a kilenc részből álló nagyszerű könyvnek az első részét, az „Általános kérdések” hat fejezetét mutassam be. Ebben a részben a szerző alapkérdéseket tesz fel, és ad hiteles válaszokat a feltett kérdések kapcsán felmerülő szellemi kihívásokra. Imponáló azt látni, hogy Vékás Lajos a felmerült jogi probléma magyarázatából virtuóz absztrakcióval hogyan fogalmazott meg a kodifikáció során normaszöveget, és most könyvében a törvényhozó által elfogadott normaszövegből mind az elmélet, mind a gyakorlat számára milyen hasznos magyarázatokat fogalmaz meg.

Az első két fejezet a könyv egészének valóságos exozicciója, feltárja a megújult szerződési jog kiemelten fontos helyét a magánjogban, annak jelentőségét és fontosságát. A Professzor itt magára ölti a vérbeli civilista dogmatikus tógáját, és a XIX. század német jogtudományából forrásozva elemzi a jogügylet versus szerződés intézményeit és szellemharcát, amelyet aztán a lakonikus megállapítással zár, hogy a jogügylet szabályozásra talált – persze mentesen a BGB túlzásaitól – az új Ptk.-ban a jognyilatkozat cím alatt.

Az írásmű 3. fejezetében a szerződési jog lényegét adó szabadság és annak korlátait jelentő bölcsesség sugárzik. Itt már a jogtanár és a gyakorló jogász sokszínű egyénisége összefonódik a dogmatikussal, enyhítve annak merevségét és zártságát, és követendő jelzéseket ad a liberalizmus örök dilemmájának a feloldásához, tudni illik ahhoz, hogy meddig lehet a szabadságban elmenni magával a szabadsággal szemben, illetve, hogy hol kell a szabadságot korlátozni magának a szabadságnak az érdekében.

A következő fejezet a magánjogi jogalanyok szerződési pozíciójáról szól, és elemzi a fogyasztó és vállalkozás relációs kategóriáit. A Szerző láthatóan nem nagy örömmel nézi a fogyasztóvédelem túlzásait, vadhajtásait, amelyek óriási mértékben duzzasztják a klauzúla kógens szerződési szabályokat. Üdvös volna, ha a hazai törvényhozó nem esne ezekbe a túlzásokba.

A szoros szimbiózis folytán mindenképpen dicséretes, hogy a szerződés alanyairól szóló fejezetet a képviselő szabályainak korrekt bemutatása, elemzése, a gyakorlatot is jól szemléltető tárgyalása követi. E fejezetben megint előkerül a jogügylet kategóriája az ügyleti képviselő intézményében, amelyet táblázati formában öntve tesz mindenki számára világossá a szerző.

Szinten logikai parancs, hogy a szerződések alanyainak tárgyalása után a szerződések tárgyát vizsgálja az alkotó a szolgáltatások közé bevonva a visszatérő és ingyenes szerződéseket, hiszen a megkülönböztetés a szolgáltatás, ellenszolgáltatás relációjában jelenik meg. Kár, hogy a szerző ezt a relációt súlyához mért részletességgel nem, illetőleg csak vázlatosan, címszavakkal jellemzi.

Vékás Lajos általános kérdéseket tárgyaló első része egy nagy jogterület egészét fogja át úgy, hogy a részletek bemutatása, elemzése a későbbiekben történik meg. Az

áttekintő jelleggel szükségszerűen együtt járó általánosítás a bölcs civilista egyfajta erénye, aki képes megmutatni még az általános rész általánosát is és ezzel oly mértékben hozza izgalomba a könyv olvasóját, hogy ő ellenállhatatlanul lapozzon tovább, hogy megismerje a téma különösét, sőt az egyest is. Ez a ki tudja hányadik könyve a szerzőnek ezzel a technikával példázza talán legjobban Vékás Lajos szellemi nagyságát. Köszönöm szépen.

Dr. Kemenes István: Tisztelt Professor Úr, tisztelt Elnök Úr, Kedves Kollégák!

Szeretném megköszönni Elnök Úr megtisztelő felkérését, hogy a hozzám oly közel álló kiváló jogtudós, Vékás Lajos Professor Úr a „Szerződési jog – Általános rész” most megjelent tankönyvéhez, azon belül a szerződészségről szóló fejezetéhez méltató szavakat, rövid recenziót fűzzek.

Számomra ez a tankönyv, ez a mű nem egyszerűen el-sajátításra váró tananyag, hanem csaknem másfél évtizedes együtt töltött kodifikációs tevékenység kiérlelt gyümölcse. Miután Professor Úr Szegeden november végén azzal tisztelt meg, hogy átnyújtotta számomra a könyv dedikált példányát. Már a könyv fellapozásakor is számtalan emlékkép pergett le előttem. Éppen 15 éve, 2002. januárban kaptam felkérést Professor Úrtól, hogy a szerződési jog általános szabályainak kodifikációs munkáiban vegyek részt, majd az évek során számtalan alkalommal tartottunk szűkebb vagy tágabb körben alkotó konzultációt. Nyugodtan mondhatom: szakmai pályafutásom kiemelkedő időszaka volt a kodifikációban való részvétel, egészen kivételes intellektuális élményként maradt meg emlékezetemben.

Talán nem tévedek, ha azt gondolom, hogy ez a könyv szerves folytatása, egyfajta összefoglaló megjelenítése is az új Polgári Törvénykönyv szerződési jogához készült munkáknak, mint amilyen volt például a Szakértői Javaslat, majd a Ptk. indokolása, azután a Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal, vagy a Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz című művek. Vélhetően azért is juthatott most osztályrészemül a szerződészségről szóló fejezetek méltatása, mert Professor Úr bizalmából e fejezetek magyarázatát az említett kiadványokban – a kontraktális kártérítés kivételével, amit a Professor Úr mindig is önmaga számára tartott fenn – én készíthettem. A tankönyv e fejezetei így azután számomra valójában nem ismeretlenek; talán elmondhatom, hogy az évtizedes közös alkotó gondolkodás letisztult megjelenítései.

A tankönyv vonatkozó fejezetei elsőként a szerződészség közös kérdéseit tárgyalják. A szerződészség szabályozása rendszertani szempontból alapvető strukturális változáson ment keresztül, a tankönyv szerkezeti felépítése értelemszerűen ehhez igazodott. Az 1959-es

Ptk. először a szerződészség egyes nevesített eseteit tárgyalta, amelyek végén szerepeltek néhány §-ban a szerződészségre vonatkozó közös szabályok. Az új Ptk. megfordította a szabályozás logikáját: az általános szabályok kerültek sorrendben előre, és csak ez után következnek a nevesített szerződészségi esetek.

A szerződészség általános szabályai között a tankönyv mindennek előtt rögzíti a szerződészség lényegét és a legfontosabb jogkövetkezményeit. Plasztikusan írja körül, hogy a szerződészség alapvetően objektív tény, azt jelenti, hogy bármely szerződéses kötelezettség teljesítése részben, vagy egészben elmarad. A szerződészség tehát nem feltétlenül magatartás, hanem tényhelyzet; más kérdés viszont, hogy a szerződészség egyes jogkövetkezményei milyen feltételek mellett állnak be, van e helye kimentésnek, vagy sem. Sorra veszi ezután a jegyzet a szerződészségek közös szankcióit, teljesítés természetbeni követelését, visszatartási jog gyakorlását, szerződés egyoldalú megszüntetésének jogát (felhívja itt a figyelmet az arányosság elvére) és a kártérítést.

A szerződészség általános szabályai között szerepelnek még egyes sajátos szerződészségi tényállások, mint részleges, közbenső, előzetes szerződészség és a szerződészségi szabályok diszpozitív jellege. Az új Ptk. a szerződészség egyes tényállásai között szabályozza a közreműködőért való felelősséget is.

A tankönyv a kontraktuális kártérítési joghoz kapcsolódóan érzékletesen és világosan mutatja be a jogintézmény újszerű vonásait. Nyomatékosan felhívja a figyelmet – helyesen – arra, hogy a közreműködő fogalma tágabb, mint a teljesítési segéd fogalma: a közreműködői minőségnek nem feltétele az, hogy a kötelezett kifejezetten a jogosulttal kötött szerződéshez vagy e szerződésre tekintettel szerezze be a saját teljesítéséhez szükséges anyagot, vagy más szolgáltatást. Rámutat a szigorú felelősségi szituációra is: a közreműködő magatartását a kötelezettnek kell beszámítani, vagyis a kötelezettnek a mentesüléshez mindhárom kimentési körülményt a közreműködőre vonatkozóan a közreműködő tekintetében kell bizonyítania. Más kérdés, hogy a kötelezett megtérítési igénnyel fordulhat a közreműködő ellen, kedvező elévülési szabályok mellett.

A szerződészség nevesített esetei körében jelentősebb változás a hibás teljesítés szabályozásában történt. A hibás teljesítés a Ptk.-ban önálló fejezetbe került, amit a jogintézmény joggyakorlati jelentősége, és ehhez igazodóan a kiterjedt szabályanyaga indokolt. A tankönyv jól áttekinthető struktúrában mutatja be a jogintézményt. Világosan kifejezésre jut, hogy a hibás teljesítés nem azonos a kellékszavatossággal. A hibás teljesítés az egyik nevesített szerződészség típus, a kellékszavatosság pedig az egyik – bár kiemelt fontosságú – jogkövetkezmény. Általában megkülönbözteti a szabályozás a hibás teljesítés lényegét a hozzá kapcsolódó jogkövetkezményektől.

Ennek megfelelően először tárgyalja a tankönyv a hibás teljesítés mint szerződésszegés fogalmi elemeit, majd ezután következnek egyenként a kapcsolódó jogkövetkezmények: kellékszavatosság, jogsavatosság, jótállás, hibás teljesítéssel okozott kár megtérítése, minőségi kötbér és a termékszavatosság. A rendelkezésekre álló időbeli területi keretek nem teszik lehetővé, hogy a fejezet értékeit részleteiben bemutassam. Csupán címszavakban néhány számomra különösen fontosnak tűnő megállapításra szeretném a figyelmet felhívni. Kiemeli a jegyzet, hogy a Ptk. tudatosan nem dolog, hanem általánosítva a szolgáltatás hibájáról szól, kiterjesztve ezzel a hibás teljesítés fogalmát a vagyoneértékű jogokra, üzletrészre. Hibás lehet tevékenységre irányuló megbízási szerződés teljesítése is, például az ügyvéd vagy az egészségügyi szolgáltató részéről. Áttekinthetően szerepel a jegyzetben a szavatosság differenciált, ugyanakkor újszerű elévülési határidő rendszere. Azután a jogosult által választott szavatossági jogtól a bíróság eltérési lehetőségét a szerző az Európai Bíróság egyik döntésével is alátámasztja igazolva a rendelkezés EU-konform jellegét. Érzékletesen mutatja be továbbá, hogy jótállási jogviszony, mint ahogy a termékszavatosság, elsősorban a szerződés tárgyához kapcsolódó, adott esetben szerződéseken átívelő kötelezettségvállalást jelent. A kártérítési felelősséggel összefüggésben rávilágít, hogy a tapadó károk miatti kártérítési igény az ún. másodlagos kellékszavatossági jogokkal egy sorban nyílik meg a jogosult számára, lényegében azok mellé lép.

A szerződésszegési kontraktuális kártérítési jogról egyebekben a tankönyv szerkezetileg előrébb, külön fejezetben szól, e rész kiemelkedő értékei miatt azonban tudatosan került most a rövid recenzió zárógondolatai közé. Közismert, hogy a kontraktuális kártérítés szabályozása során az új Ptk. lényegi változást vezetett be. Az 1959-es Ptk. a szerződésszegéssel okozott kártérítésre nem tartalmazott külön részletszabályokat, hanem az utaló normán keresztül a deliktuális kártérítés szabályait rendelte alkalmazni. Az új Ptk.-ban viszont kettéválik a kontraktuális és a deliktuális kártérítés szabályozása, a törvény a kontraktuális kártérítést nyíltan objektív jogalapra helyezi, és eltérő kimentési okokat határoz meg. A tankönyv rendkívül szemléletesen világít rá e lényegi változás mozgatórugóira. E szerint a mai magánjogi felfogás a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályozásától mindenekelőtt a kockázatok felek közötti helyes elosztását várja el, és csak mögöttesen tulajdonít jelentőséget a szerződésszegések megelőzése irányába ható preventív funkciónak. A kontraktuális kártérítés tehát mindenekelőtt kockázat telepítési funkciót tölt be, amely a kockázat előzetes, önkéntes felvállalásán alapul. Hozzátehetjük: a dilemma leegyszerűsítve felvethető úgy is, ha a szerződésszegő fél bizonyítja, hogy a szerződésszegésével okozati összefüggésben bekövetke-

zett kár tekintetében felróhatóság nem terheli, a már bekövetkezett vagyoni hátrány a kár kockázatát ki viselje, a vétlen károkozó, vagy a vétlen károsult. A kontraktuális kártérítés objektív jogalapra helyezése a dilemmát úgy oldja meg, hogy a vétlen károkozás kockázatát általában a károkozóra telepíti. A tankönyv szerződésszegéssel kapcsolatos fejezeteinek kimagasló érdeme, hogy ezt az újszerű, modern, a tradicionális felfogással talán nem mindenben találkozható felelősségi szemléletet a szerzőre jellemző dogmatikai magabiztossággal, közérthetően jeleníti meg.

A Ptk. felelősség alóli kimentési rendjéről írtakkal kapcsolatban ugyanakkor nem titkolhatom: néhány aggály megfogalmazódott bennem. A Szerző szerint ugyanis ellenőrzési körön kívüli az a körülmény, amely a szerződésszegő fél által nem befolyásolható, amelyre nem képes hatást gyakorolni. Ezzel szemben vajon nem lehetséges, hogy a szerződésszegés olyan körülményre legyen visszavezethető, amely a kötelezett – adott esetben gyártó, kereskedő – ellenőrzési körén belül merült fel, ugyanakkor az adott konkrét körülményre a kötelezett mégsem volt képes hatást gyakorolni, az nem volt befolyásolható. Szerintem lehetséges ilyen eset, és néhány példával szeretném ezt alátámasztani.

Gyártó gépsor rejtett hibája miatt egy adott gépkocsi széria fel nem ismerhetően hibás lesz, emiatt balesetek következnek be, vagy a kivitelező vállalkozó azért késik, mert az alkalmazottai közül többen megbetegedtek, esetleg sztrájkba léptek, emiatt ütemezési, szervezési nehézségek lépnek fel. Vagy a termékkereskedő azért nem veszi át a leszerződött mezőgazdasági terméket, mert a piaci viszonyok megváltozása folytán nincs kellő kereslet a továbbértékesítésre. Valójában a gyártó üzemi rendjéhez tartozó egyébként nem befolyásolható műszaki meghibásodások a kötelezett ellenőrzési körén belül merülnek fel. A szervezési és egyéb zavarok – akkor is, ha betegségekkel, halálesettel kapcsolatosak – vagy a kötelezett alkalmazottainak magatartása szintén a kötelezett ellenőrzési köréhez tartoznak.

Ugyanígy a kereskedőnél vállalkozás beszerzési-értékesítési nehézségei, az üzleti tevékenységével kapcsolatos piaci magatartások szintén ellenőrzési körön belül merülnek fel akkor is, ha ezeket nem képes befolyásolni. Hasonlóképpen a szerződéses jogviszony alapján nyújtott vasúti vagy a városi személyszállítás, például autóbusz, metró, taxi során okozott károk esetén sem lehet felelősség alóli kimentési körülmény, hogy a jármű vezetője váratlanul rosszul lett, vagy váratlan műszaki rendellenesség lépett fel, mondjuk a metró irányító automatika meghibásodott, és e körülményeket a szerződéses kötelezett nem volt képes befolyásolni, nem volt ráhatása.

A tankönyvnek azzal a levezetésével értek egyet, hogy az ellenőrzési kör fogalma a fokozott veszéllyel járó tevékenység kimentési feltételeinek definíciójában alkalma-

zott tevékenységi kör kategóriájával rokonítható. Valóban a jogalkalmazásnak a szerződéses jogviszony keretében veszélyes üzemi tevékenységgel okozott károkat – mint amilyen például a vasúti közúti személyszállítás – épp olyan szigorú mérce szerint kell elbírálnia, mint a deliktuális károkozások körében.

Számomra vitathatónak tűnik az a megállapítás is, hogy a kimentő körülmények megfogalmazásában szereplő „elvárható” kifejezés a felróhatóság kritériumának alkalmazását kívánna meg. Éppen a Professor Úr által jegyzett miniszteri indoklás és kommentár tartalmazza egyértelműen, hogy az új Ptk. a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősséget elszakítja a felróhatósági elvtől, márpedig az objektív felelősség nem lehet egyidejűleg szubjektív felróhatósági felelősség is.

Ezekkel és hasonló jogértelmezési dilemmákkal foglalkozott egyébként a Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiuma múlt év novemberében tartott ülésén, amelyet Professor Úr is megtisztelt a részvételével. A tankönyv által is tárgyalt problémakörből az előzőeken kívül a megbízási-gondossági típusú kötelmek és a felelősség alóli kimentés kérdése, vagy az előreláthatóság elv érvényesülése a kontraktuális és deliktuális jogviszonyban készítette a kollégiumot elmélyült szakmai vitára és véleménynyilvánításra. Ezúttal is szeretném megragadni az alkalmat, hogy megköszönjem Professor Úrnak, hogy rendkívül hasznos a helyes utat feltáró szakmai tanácsaival segítette a résztvevőket álláspontjuk kialakításában.

Most is visszacsengenek Professor Úr bátorító szavai, amelynek szellemisége egyebekben az egész tankönyvet áthatja: engedjük az új Polgári Törvénykönyvet életre kelni, merjük alkotó módon értelmezni, hiszen éppen ez által a jogalkalmazás során nyílik meg életteli sokszínűsége. Úgy gondolom, hogy a szerződési jog általános részéről készült tankönyv nemcsak biztos alapokat nyújt majd ehhez a felnövekvő ifjú jogász generáció számára, hanem segítő fogódzót nyújt számunkra is, a jogalkalmazási jogértelmezési problémák megoldása során. Elnök Úr, Professor Úr, köszönöm a lehetőséget.

Dr. Leszkoven László: Köszönöm szépen!

Professor Úr, Elnök Úr, Kollégák, Hölgyeim és Uraim!

Kemenes István bíró úr egy dicséretéről szolt a zárógondolataiban. Én is szeretnék néhány szót ezzel kezdeni. Itt van a kezemben Professor Úr könyve, és kaptam egy dedikálást. Ez a következőképpen szol: *„Leszkoven Lacinak legjobb kívánságokkal és régi barátsággal Vékás Lajostól”*. Ez régi barátság ez számomra mint fiatal oktató számára 20 évvel ezelőtt kezdődött, amikor egy budapesti konferenciára érkeztünk a tanszékkal, én még kezdő fiatal tanársegédként, és a professzorom váltott néhány szót Vékás Lajos professzorral, és mi is bemutatkoztunk. Amikor mond-

tam a nevemet, Professor Úr várt egy kicsit, visszafordult, és azt mondta, hogy „Maga Leszkoven László? Olvastam a cikkét a Magyar Jogban; nagyon tetszett, gratulálok!”. Ez, a birtoklással megerősített jogcím kérdéséről szóló tanulmány volt az első cikkem, ami megjelent folyóiratban, és el nem mondhatom, hogy mekkora lökést tud adni egy fiatal oktató pályáján egy ilyen két-három szavas dicséret, ismét köszönettel tartozom érte. A rövid időre tekintettel, én tisztelettel felolvasom azt a néhány gondolatot, amit a Professor Úr könyvéhez fűzni céloztam.

Amikor a „Szerződési jog – Általános rész” című megjelenéséről tudomást szereztem, az volt az első gondolatom, hogy régóta esedékes tartozását törlesztette ezzel Vékás Lajos professzor. Nem mondok sem talán újat, sem meglepőt, ha azt állítom, hogy sokak kívánsága teljesült a mű megjelenésével. Akkor is, ha a szerződésen alapuló kötelemmel a szerző nem a legmagasabb tudományosság monografikus igényével, hanem a jogi oktatást segítő tankönyvként foglalkozik. Meg kell jegyezni, hogy ez utóbbi talán nehezebb, és nem kevésbé felelősségteljes feladat elé állítja a tankönyvírást felvállaló szerzőket. A szerződési jog soha nem könnyű téma. A szerződésen alapuló kötelmi jogviszonyok rendkívül sokszínűek, rendkívül összetettek, ez pedig a téma tárgyalását előre megnehezíti. Mai jogunkra is találó Kelemen László csodálatos megfogalmazása. Szerinte a kötelem maga dinamikus és organikus jelenség, a szerződés pedig vitán felül a kötelem keletkezésének, ahogy Kelemen nevezi, a kötelem fakadása leggazdagabban buzgó forrása.

A könyv a szerzői előszó szerint elsődlegesen az egyetemi jogi karok oktatását kívánja szolgálni, egyfajta közös alapnak készül az egyetemi jogi oktatás számára. Ahogyan az egyetemi tankönyvekkel kapcsolatban általában, úgy a szerződési jogot tárgyaló tankönyvekkel kapcsolatban is érvényesül néhány elvárás. Elméletileg megalapozott legyen, a polgári jognak a gyakorlati élettel való kapcsolatát érzékeltetni legyen képes, és mindezt egyfajta harmonikus egységben tegye. Ahogyan azt a nemrégiben elhunyt miskolci jogászprofesszor, Bíró György hangoztatta sokszor: a hallgatók számára fogyasztható tananyagot kell készíteni, különben író és olvasó nem találhatnak egymásra, ami egy tetszés szerint megválogatható irodalmi mű esetében bocsánatos bűn, de jogi egyetemi törzsanyag esetében már nem lehetséges. Vékás Lajos könyvében meg van ez az egység, meg van a kellő harmónia és egyensúly: hallgatók számára hasznos és hasznosítható az a kötet, amiről ma itt szót ejtünk.

Ahhoz, hogy a szerző a feladatát, amit magára vállalt és a szakmai közönség elé tár, teljesíthesse, lényeglátás és arányérzék szükséges. Ez a szerződési jog tárgyalásához különösképpen fontos, különben hamar úgy érzi magát az ember, mint Arany János Családi körében a beszédnek indult vándor a maga mondanivalójával: „megered lassanként, valamint a patak, mennél messzebbre foly’, an-

nál inkább dagad”. A könyv azonban jó tankönyvként megmutatja, ami lényeges és mindezt mértéktartóan teszi. A valóban lényeges kérdéseket a szükséges mértékben tárgyalja, a mondandó felépítése és közlés stílusa egyaránt könnyen befogadhatóvá teszi a leírtakat. Mivel a szerződési jog összetett jelenség, a szerző egyszerű, de nagyon praktikus módszert alkalmaz a tananyagban, a tananyag részekben belüli figyelemirányítás érdekében: a bekezdésenkénti lapszéli folyamatos sorszámzás lehetőséget ad a gyors keresésre, a szövegen belüli utalások azonnali felkeresésére. Ez a tanulási hatékonyságot is növelő szerkesztési módszer tankönyvek esetében különösen hasznos. Előfordul, hogy egy-egy oldalon 5–6 ilyen utalással is találkozunk, ez pedig azt jelenti, hogy a módszer alkalmazása az adott esetben ugyanennyi fontos kapcsolódási pontra hívja fel azonnal a figyelmet. Ez az összefüggések elsajátítását segítő kitűnő megoldás, mely a szerző mellett a kéziratot gondozó, a szerzői előszóban is említett Tőkei Balázs munkáját nyilvánvalóan dicséri. Mind a hallgatók, mind pedig a gyakorló szakemberek munkáját támogatja a tárgymutató is, ami a konkrét kereséseket segíti.

A könyv tárgyalási módszere klasszikus elvek mentén építkezik: általános szerződési kötelmi jelenségek ismertetésével indít a Szerző, és jut el a IX. részig a szerződésen alapuló kötelelem megszűnéséig. Gyakran visszaköszönnek azok a fogalmi megkülönböztetések, melyeket például Eörsi Gyula óta készpénznek veszünk, mint például nagyon szemléletes megfogalmazása a szerződés megszilárdítását tárgyaló IV. részben is megtalálunk. Ezek többnyire egyszerű elhatárolások, melyeket a Szerző maga is alapként használ azzal, hogy az esetleges különlegességekre a megfelelő helyen a szükséghez képest ki is tér. Így például a szerződés átruházás nem egyszerű, elméleti és gyakorlati vitákra egyaránt okot adó konstrukcióját érthetően, olykor szinte magától értetődő egyszerűséggel lehet elmagyarázni. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a Szerző alkalmanként ne foglalna állást a szerződési jogi egy-egy nehéz kérdése kapcsán. Erre példa az a probléma, hogy a követelésen kívül milyen jogok, jogosultságok és jogosítványok száznak át például külön rendelkezés nélkül a jogutód engedményesre.

A könyv ugyanakkor – erre az Előszó szintén utal – a gyakorlat számára is íródott. A Szerző hangot ad arra irányuló reményeinek, hogy a könyvet haszonnal forgatják majd a gyakorlati emberek, a gyakorló jogászok is. Beck Salamon írta Kötelemvalósulás című nagyszerű munkájában a következőket: *„Nincs egyetlen tudomány sem, amely a gyakorlati életre való jelentőség nélkül meg tudna élni, és e tekintetben különbség csak a közvetlenség azon fokában van, amellyel egyelőre elméleti megállapítások különböző transzmissziói a gyakorlati életben hasznosíthatnak. Minden bölcselkedésnek értéket és létjogosultságot azok a szálak adnak, amelyek a gyakorlati élettel összekötik”*. A Szerző is jól tudja, hogy a jogtudomány nemcsak

a jogi oktatás számára lényeges, de a gyakorlat sem lehet el a jogtudomány mellett.

Ez egy szükséges kölcsönhatás, amely egyúttal mintegy szerződési jogi alapelveként együttműködési kötelezettséget is ró az egyes területekre. Éppen ezért külön megerősítésre nem szoruló tény, hogy a praktikum soha nem válhat érzéketlenné a tudományos tisztánlátás és megalapozottság igényével szemben, ahogy a tudományt tárgyaló jogirodalom sem lehet süket a gyakorlati élet problémáira. A kettő folyton egymással reagál, mondhatjuk úgy is, hogy érzékenyen rezegnek egymásra, szerencsés esetben egyik a másikat jobbitja, alakítja, fejlesztőleg támogatja. A tárgyalt könyvben ezt a célt elsősorban a szerző az ítélezési gyakorlatból vett példákban a tananyagba való beépítésével igyekszik elérni, felsőbbiróságaink, elsősorban a Kúria ítéleteiből idéz, esetenként hosszabban-rövidebben tárgyalja és értékeli a szóban forgó jogeseteket.

Fontos, egyáltalán nem felesleges kitérők ezek egy jogi tankönyvben. Egyaránt segítik a tankönyvben lévő tananyag elsajátítását, és előkészítik a jövő jogásznemzedékének a szükségképpen praktikus gondolkodását. A polgári jog oktatása mára nem képzelhető el az ítélezési gyakorlat jogfejlesztő értelmezési tevékenységének, akár csak szűk keresztmetszetű ismertetése nélkül, a Kúria és az Ítéletábrák esetében testet öltő jog része a polgári jognak ezt a szerző nagyon jól tudja a hallgatóknak pedig meg kell ismerniük ezek közül a legfontosabbakat és bizony hozzá kell szokniuk az eseti döntésekkel kapcsolatos munkákhoz. A tankönyv ebben a vonatkozásban is kiegyensúlyozott, harmonikus és mértéktartó.

Gondolataim zárasaként Szász-Schwartz Gusztáv szavait szeretném idézni: *„A praxis embere a dolgok sokaságát látja, és mentül többet forgolódik a praxisban, annál több és több tüneményt lát. Ezeket regisztrálnia kell. Az elmélet embere arra igyekszik, hogy szempontokat találjon, amelyek alá sok tünemény csoportosítja, és az egységet keresi a sokaságban.”* Vékás Lajos a Szerződési Jog – Általános Rész című könyvében erre tett kísérletet: egységet keresett a sokaságban. Az egyszerű keresés munkájánál azonban – mely önmagában sem lenne kis feladat – Vékás professzor nagyobb feladatot vállalt: a szerződési jog alapjait kívánta bemutatni a jogáshallgatók számára. Hogy vállalkozása sikerre vezetett, azt a következő jogásznemzedékek dicsérő szavai e néhány szerény bemutató gondolathoz képest sokkal gazdagabban minden bizonnyal meg fogják erősíteni.

Dr. Nochta Tibor: Tisztelt Elnök Úr,
tisztelt Professzor Úr, kedves megjelentek!

Tulajdonképpen mindig nagyon szerencsés az, aki nem az első előadó egy ilyen tudományos és ünnepi rendezvényen, mert hallhatja az őt megelőző előadók mit mond-

tak és hogyan beszéltek arról, amiről persze ő is beszélni fog. Szászy-Schwartz Gusztávval fejezte be Leszkoven László a nagy ívű előadását. Igen, ő mondta azt is – a hely szelleme arra indít, hogy eltérjek, és füstbe ment terv legyen az, amivel kezdeni szerettem volna az előadásomat –, hogy hárman tartják kezükben a jogot: az egyik a jogalkotó keze, a másik a jogtudós keze és harmadik pedig a jogalkalmazó keze. Nem egymás kezére dolgozik ez a három kéz, és azt hiszem, hogy az eddigi előadásokból és Vékás Professor Úr könyvéből ez nagyon kiviláglik, ez a bölcsesség. Ez magánjogi ünnep, hogy ha egy ilyen tankönyvnek a bemutatására sor kerül. Köszönöm a sorsnak, hogy részese lehetek ennek az ünnepnek. Én is igyekszem ragaszkodni ahhoz, amit leírtam csak azért, hogy ne húzzam az időt.

Ha a hazai magánjogi iskolák jeles reprezentánsait szeretnék felidézni, többek között olyan professzorok képzeletbeli sorfala előtt kell elhaladjunk, mint Grosschmid Béni, Szászy-Schwartz Gusztáv, Kuncz Ödön, Szladits Károly, Marton Géza, Eörsi Gyula, Világhy Miklós, Kemenes Béla, Rudolf Lóránt, Mádl Ferenc, Harmati Attila, Vékás Lajos, Sólyom László, Lábad Tamás, Sárközy Tamás, Besenyei Lajos, Kecskés László, Bíró György, természetesen folytathatnám a sort. De mitől válik egy professzor iskola teremtővé, ez egy jó kérdés lehet. Véleményem szerint azzal mindenképpen, ha a tudása átadásában nem szűkmarkú, és közkincsé teszi azt mindenki számára. Minden szakma mestereinek ez elemi kötelessége és felelőssége is.

Vékás professzor úr jogtudós és jogász generációk tanítómestere; a magyar polgári jog művelőinek egyik ikonikus alakja átérzi ezt a felelősséget. Eddigi munkásságának egyik legnagyobb érdeme, hogy tehetségének, kitarásának, elapadhatatlan munkabírásának és szervezőképességének eredményeként hazánkban egy igen magas szakmai színvonalú modern Polgári Törvénykönyve van. Bevallom, kíváncsi voltam arra, hogy hogyan fogja kipihenni a Ptk. alkotásának fáradtságát. Látva az eltelt 3 évet, munkával pihent. E rendületlen szakmai aktivitásnak újabb gyümölcsét tarthatjuk most a kezünkben, amely minden bizonnyal szolgálni fogja azt a szerzői szándékot, hogy hasznos tananyag legyen a joghallgató, de a jogász társadalom egésze számára is. Méltató rövid referátumomban a teljesítés szabályait bemutató V. részből és a szerződés teljesítés nélküli megszűnését tárgyaló IX. részből szeretnék véleményt mondani.

Bibliai igazság: csak azt arathatjuk le, amit elvetünk. Lehet ez is a mottója ennek az V. fejezetnek. De lehetne az is, ami Deák Ferencről tanult bölcsességnél olvashatunk, miszerint „*mi csak a törvény teljesítését akarjuk, mert a nem teljesített törvény holt betű*”. Azt hiszem ezt a szerződés teljesítésére is adaptálni lehet. Lévéen elsősorban tankönyvről van szó, egészében elvárás, hogy lucidusnak, érthetőnek kell lennie, mindenképp az az

fogalmakra, az elhatárolásokra. Ahogy Jhering tanítja, csakis a dogmatikán keresztül lehet annak fölébe kerekedni. Erre a szerző igen nagy figyelmet fordított minden intézmény tárgyalás során, így a teljesítés szabályainak elemzésénél is. Méltatja a teljesítés szerepét, joghatásait. E problémakörbe ágyazottan kap hangsúlyt a teljesítés létszakaszában mellőzhetetlen együttműködés és tájékoztatói kötelezettség. Kiviláglik az a helyes elméleti megközelítése, hogy az együttműködés elve a szerződő felek számára zsinórmérték, amelyet együttesen kell szolgálni. Ennek fontos támasztékait jelentik az akadályközlési értesítés és a szolgáltatás megvizsgálásának kötelezettsége.

A teljesítés szabályainak feldolgozása során a szerző a jó tankönyvektől elvárhatóan törekedett arra, hogy magánjogi dogmatikai tételeket gyakorlati példákkal tegye érthetőbbé. Mondhatnánk azt is, hogy félretolja a magánjogi dogmatika és a joggyakorlat közötti sorompót ez a könyv. A teljesítés Ptk.-beli szabályainak áttekintése során azt a módszert követte, hogy a Ptk. különböző fejezeteiben található rendelkezéseiket összefüggéseikben, egymásra hatásaiban vette figyelembe. Ez azért is jó didaktikai módszer, mert a Polgári Törvénykönyv egységességére hívja fel e tekintetben is a figyelmet. Jelesül arra, hogy a kódex nem a szabályok rendszertelen halmozásból áll, sokkal inkább egymással összefüggésben álló, egymásra épülő normák rezsimje. Olyan elméleti csemegét is tartalmaz e rész, mint a teljesítési szabályok diszpozitív jellege, az elvárhatóság elvének teljesítési létszakaszban történő konkretizálódása. A teljesítés szabályainak alkalmazását az életszerűség, a piaci-gazdasági valóság ismerete könnyíti meg. Vékás professzor úr e jogász szemlélet mellőzhetetlenségét vallja, amely különösen az idő előtti teljesítés problémájának mikénti felvetése körében tükröződik.

Piaci körülmények között a pénztartozások teljesítésének szabályait minden magánjogi kódexnek lehetőség szerint precízen kellő kazuisztikával kell megadni. A valóságos fizetési gyakorlatnak és szokásoknak megfelelő normákra van szükség. Ennek a Ptk. eleget tesz. Jelentős szerepe van e teljesítési fajtánál a diszpozitivitásnak, a jóhiszeműség és tisztesség elvének. A pénztartozások teljesítésének szerves eleme a kamatfizetés. Az új Ptk.-nak a pénzügyi gazdasági folyamatok alakulására is hatása lehet ezen intézményen keresztül, miután – ahogy erre a szerző többször is utal – a kamat nem egyszerűen idegen pénz használatának díja, hanem a kockázatvállalás elmentételezése is. Szeretném külön is valamennyiünk nevében kifejezni hálámat Professor Úrnak azért, hogy a késedelmi kamat kiszámítására vonatkozóan olyan sorvezető receptet adott, amelyet nemcsak a vizsgázók, de a matematikában kevésbé jártas gyakorló ügyvédek és bírók is jól hasznosíthatnak.

A teljesítés sajátos eseteinek bemutatása és tárgyalása pontos és lényegre törő.

A IX. fejezetről nagyon röviden. A szerződés megszűnése a szerződésszerű teljesítésen túl is bekövetkezhet, vagy a felek akaratából, vagy objektív körülmény miatt. Ez utóbbi esetek közül az egyoldalú megszüntetési hatalmasságok azért is érdekesek, mert amíg a szerződés létrejött nem lehetséges egyoldalú ténnyel, addig megszüntetés lehetséges csak az egyik fél jognyilatkozata által is. A szerződések megszűnését eredményező nem egyoldalú nyilatkozatnak számító jogi tények – a konfúzió, a halál, a teljesítés lehetetlenné válása, a bíróság által megszüntetés és a közös megegyezéssel történő megszüntetés – szemléletes gyakorlati példák segítségével került bemutatásra. A tankönyvektől elvárható pontossággal kerül elhatárolásra a felbontás és megszüntetés, valamint azok joghatásai.

Külön is hangsúlyozni kell, hogy az *in integrum restitució* – amennyiben nem érvénytelen szerződés jogkövetkezménye, hanem a felek egy érvényes szerződést szüntetnek meg közös megegyezéssel – harmadik személyekre nem hat ki, és ez azt jelenti, hogy szerzett jogaik is fennmaradnak.

A szerződés egyoldalú megszüntetésének jogalapja vagy a szerződés rendelkezése, vagy kivételesen jogszabály. Az elállás és felmondás különbsége döntően az, hogy milyen hatállyal idézi elő a szerződés megszűnését. Külön is kitér a szerző a bánatpénz minősítésére, a foglalótól és a kötbértől való elhatárolásának szempontjaira, és a mértékével kapcsolatos joggyakorlati helyzetképet is vázolja.

A jogszabályon alapuló megszüntetésre jogot adó esetek jogi természetük alapján különülnek el. Szankciós jellegűek a bizonyos szerződésszegéshez kapcsolódó esetek. Kivételes a kárkompenzáció ellenében gyakorolt ilyen lehetőség a vállalkozási és a határidős adásvételi szerződésnél, ahogy ezt szépen mutatja be a könyv. Mindkét félnek a törvény biztosít egyoldalú megszüntetési jogot a megbízásnál annak bizalmi jellege miatt, ez esetben a szerződés megszüntetésével okozott kár megtérítése okoz dilemmát a joggyakorlatban. A tartós és határozatlan időre szóló szerződések esetén mindkét felet megilleti az egyoldalú megszüntetési jog gyakorlása, ahol – miként ezt hangsúlyozza a Szerző is – a rendeltetésszerű joggyakorlás egyben az elvárt magatartás. A *pacta sunt servanda* elvét korrigáló *clausula rebus sic stantibus* alapozza meg a határozott időre szóló tartós szerződések egyoldalú megszüntetésének lehetőségét a határozott idejű letételnél és az ingyenes szerződéseknél. Ez kicsit ajándék számunkra – mindig próbálkoztam kitalálni, hogy ez hogyan mutatható be. Külön is kiemelte a Szerző a fogyasztói szerződések esetén a fogyasztót megillető egyoldalú elállási jog szerepét, amely az uniós irányelvekkel harmonizált szabályokban került biztosításra a magyar jogban is.

Összességében kijelenthető a méltatott fejezetek tükrében is, hogy Vékás professzor úr tankönyve ékes bizo-

nyítéka annak az iskolateremtő munkának, amelynek a könyv által valamennyi olvasó részese lehet, és – hogy Szász-Schwartz Gusztávval fejezzük be, és legyen kerete a rövid referátumomnak – azt kívánom, hogy segítsen ez a könyv a betűt elevenné, a szabályt szemlélhetővé, a tanítást gyakorlativá, a tanulást hasznavehetővé tenni. Köszönöm szépen a figyelmet!

Dr. Tókey Balázs: Köszönöm szépen!

Tisztelt Professzor Úr, tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Először is engedjék meg nekem, hogy mielőtt elkezdeném az érdemi előadásomat néhány dilemmámat megosszam Önökkel.

Először is, egy kicsit zavarban érzem magam, hogy ebben az illusztris társaságba kerültem előadóként, de végiggondoltam a dolgot, és rájöttem: ennek meglehetősen prózai oka van. Ugyanis abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy volt szerencsém a könyvet még a megjelenése előtt átolvasni, tehát én vagyok az a személy, akiről nemcsak vélelmezett, hogy olvasta a könyvet, hanem írásos bizonyítékom is van róla, hogy ez megtörtént. Éppen ezért azért is zavarban vagyok, mert nem is igazán tudom, hogy most miről kellene beszélnem, ugyanis egyrészt, amilyen szakmai észrevételeim voltak a tankönyvvel kapcsolatban, azt Professzor Úrnak már megtettem a könyv előkészítése során (a szennyest azt még sem akarom most itt kitergetni). Abban reménykedtem, hogy majd meghallgatom az előttem szólókat, és akkor adnak ötleteket. Az a baj, hogy túlságosan izgultam, és nem tudtam kellően odafigyelni, úgyhogy ezek után marad, amivel eredetileg is készültem.

Az is problémát jelentett nekem, hogy tulajdonképpen mivel kezdjem ezt az előadást, mi legyen az a kellően ütős megszólalás, amivel elindul maga a referátum, és végül is nem találtam jobbat, mint azt a mondatot, hogy *Habemus librum!*, mert hogy Professzor Úr ezzel valóban egy nagyon nagy adósságát törlesztette a tanszéknek. Megszámolni nem tudom azt, hogy akár hallgatóktól, akár oktatóktól hányszor hallottam azt, hogy miért nem írunk egy normális kötelmi jogi könyvet, akkor nem lenne az, hogy mindenki megbukik a polgári jogi záróvizsgán. Nekem van egy olyan érzésem, hogy – természetesen nem a könyvet akarom ezzel kritizálni – nem biztos, hogy ezen túl kevesebben fognak megbukni a záróvizsgán, de mindenesetre ez egy nagy adósság, amit le kellett róni a tanszéknek.

Egyébként azért is hálás vagyok Professzor Úrnak, hogy részt vehettem ennek a tankönyvnek a munkálataiban a magam kis szerény mértékében, főleg azért, mert nyáron nemcsak az orientációs napok szervezésével kellett foglalkoznom, hogy 600 embernek hogyan biztosítsunk 3 napig ellátást, úgy hogy a közbeszerzési szabályo-

kat is betartsuk, és még se fizessünk háromszor annyit a piaci árnál – ehhez képest kifejezetten felüdülés volt ez a szakmai munka.

Ugyanakkor Professzor Úr nagyon magasra tette számmunkra a mércét, mert hogy most készül egy különös részi tankönyv is, aminek a munkálataiban én is részt veszek, és nem lenne szerencsés, hogy nagyon nagy lenne a két kötet között az eltérés. Most, hogy folyamatban vannak a munkálatok, már látom azt, hogy melyek azok a pontok, ahol Professzor Úrhoz képest már biztosan elbukunk. Az egyik ilyen jelenség a tömörség, tehát, hogy az ember, amikor tankönyvet ír, akkor nem saját magát kell megvalósítania, hanem a hallgatók számára egy használható tananyagot kell a kezükbe adni. Szerencsére nemcsak én vagyok így, aki ezen a területen elvérzett, és ez egy kicsit megnyugtat, de valóban az látszik, hogy ez egy rendkívül nehéz feladat, hogy az ember határtudjon szabni a gondolatainak, és ez Professzor Úrnak vitathatatlanul sikerült.

A másik megemléltendő kiemelkedő teljesítménye a könyvnek a szerkesztés és a rendkívüli átláthatóság, ezt bizonyítják a margószámok, és így tovább. Ha jól érttem Leszkoven László ezt hozzám kapcsolta, de ehhez nekem nincsen semmi közöm. Nem akarom elvenni mások érdemét, ez a feladat nem rám hárult. Ugyanakkor egy szintén nagyon nagy feladatot ró ránk is a különös rész kapcsán, hogy egy ennyire áttekinthető munkát hozzunk létre, és még egy fontos dolgot szeretnék kiemelni (mielőtt rátérek egy-két konkrét esetre), ez a példák sokasága a könyvben, ami szerintem nagyon nagy segítséget nyújthat a hallgatóknak abban, hogy megértésük a kötet jogi problémáit. Ezzel kapcsolatban külön szeretném kiemelni, hogy a Professzor Úr folytatja a Menyhárd Attila által elkezdett tankönyvi hagyományokat, hogy a szerződéses problémákat azokat elsősorban gépkocsikon keresztül kell elmagyarázni. Én gyorsan utána is néztem, hogy milyen típusú gépjárművek kerültek eddig elő a tanszéki kötet jogi vizsgákon, volt már Ford Shelby Mustang, Maserati Ghibli, egy 1958-as évjáratú Cadillac Devil Sedan, ehhez képest a Professzor Úr által használt Mazda 6 Sport 2 cd 2008-as évjárat kb. 2 000 000 forint értékkel talán túlzott szerénység, de hát Professzor Úr abban a helyzetben van, hogy ezt megengedheti magának.

Ezzel kapcsolatban – már rá is tértem erre a gépkocsi példára – vetném fel az egyik dilemmámat. Itt egy ajánlattételről és annak az elfogadásáról van szó, hogy az egyik fél a gépkocsiját szeretné eladni, és a másik fél egy olyan választ küld, hogy rendben megveszi, de kér hozzá még egy pótkereket. Ezt a példát írta Professzor Úr arra, hogy tulajdonképpen itt arról van szó, hogy a felek megegyeztek a lényeges tartalomban, és ez a plusz egy pótkerek ez már nem egy lényeges tartalmi elem, tehát létrejött a felek között a szerződés, és az ajánlatot tevő fél

múlik, az ő reakcióján, hogy tulajdonképpen ez a pótkerek bekerül-e a szerződésbe vagy sem. Most így utólag gondolkodtam el azon, hogy tulajdonképpen mennyire nehéz azt meghatározni, hogy mi lesz itt a lényeges tartalmi elem, és mi nem, hiszen ez a pótkerek tulajdonképpen a szolgáltatás tárgyát érinti, és hogyha már az elfogadó fél egy plusz pótkereket kér, azzal már tulajdonképpen a szolgáltatás vagy a szerződés tárgya is változik, és nem biztos, hogy lényeges tartalmi elem-e vagy sem. Ezen így utólag elgondolkodtam.

Ezzel kapcsolatban említenék egy másik példát is a szerződés létrejötté kapcsán, ez pedig az előszerződés. Itt volt tulajdonképpen valamekkora nézetbeli különbség, hogy a Ptk. azt mondja, hogy az előszerződés esetén a bíróság csak akkor hozhatja létre a szerződést, hogyha a felek a lényeges tartalmi elemekben megegyeztek. S ezzel kapcsolatban gondolkodtam el én is azon a kérdésen, hogy ha a felek minden lényeges tartalmi elemben megegyeztek, akkor miért nem kötik meg a végleges szerződést, majd legfeljebb később fog hatályba lépni. Ugyanakkor, ha úgy gondolják, hogy a legfontosabb tartalmi elemekben megegyeztek, még bizonyos kérdésekben tovább tárgyalnak, akkor gondolhatjuk-e azt, hogy ők megegyeztek a lényeges tartalmi elemekben, mert hogyha vannak bizonyos kérdések, amelyekről úgy gondolják, hogy még további tárgyalásokat kell folytatni, azok már tulajdonképpen szintén lényeges tartalmi elemeknek váltak, mert megakadályozták azt, hogy a felek megkössék a szerződésüket.

Ezen kívül még mondanék egy konkrét példát, ami szintén arra világít rá, hogy azt hinnénk, hogy milyen egyszerű helyzetekről van szó, és milyen egyszerű megírni egy tankönyvet, de minden mondatnak akár jelentősége lehet. Amint újra és újra elolvastunk egy könyvet, állandóan újabb és újabb gondolatok merülhetnek fel bennünk. Ez az elévülés kapcsán jutott az eszembe, amikor újraolvastam a könyvet. A 30 napos elévülési határidők problémája kapcsán a nyugvás kérdése: a Ptk. úgy rendelkezik (ebben nincs is változás a korábbi szabályozáshoz képest), hogy ha akár egy napot is nyugszik az elévülési határidő, utána – ha az elévülési nyugvása megszűnik – legalább 3 hónapja van a félnek, hogy az igényét érvényesítse. Ez hogy működik a gyakorlatban: eredetileg 30 napja lett volna az igénye érvényesítésére egy elővásárlási jog kapcsán, és most akkor, ha egy napot is nyugszik, akkor hirtelen három hónapja lesz. Én csak arra szeretném még egyszer a figyelmet, hogy nagyon nagy önkontroll kellett ahhoz, hogy Professzor Úr be tudja fejezni ezt a könyvet és ne az újabb-újabb problémáknak essen neki és ezeket feszegetse.

Még egy utolsó és lezáró gondolat, hogy szeretném Professzor Úrnak kifejezni a köszönetemet azért, hogy a tankönyvet nem úgy írta meg, hogy minden egyes esetben csak egy álláspontot közölt az olvasókkal, hanem

számos olyan példa van rá, amikor kifejtette azt, hogy mi az ő álláspontja, de utalt arra, hogy vannak ezzel kapcsolatban más álláspontok is. Nagyban könnyíti az oktató munkáját is ezzel kapcsolatban. Utalnék az elévülés diszpozitivitására, ahol akár a tanszéken belül is komoly nézeteltérések vannak; természetesen Professor Úr leírta az álláspontját, de utalt arra, hogy vannak eltérő nézetek is, és ez kellően meghagyja az oktatók tanítási szabadságát is. Még egyszer köszönöm! Köszönöm a figyelmüket!

Dr. Wellmann György: Tisztelt Professor Úr, kedves Kollégák!

Most második alkalommal ér az a megtiszteltetés, hogy részt vehetek Professor Úr valamely munkájának a bemutatásában. Az első alkalom 2008-ban volt a Magyar Tudományos Akadémián, amikor a Szakértői Javaslatot volt módon bemutatni. Ezt csak azért említem, mert számomra ennek a tankönyvnek a kuriozitását azt adja, hogy nem egyszerűen egy egyetemi oktató írta, hanem a Ptk. „atyja”, a Kodifikációs Főbizottság elnöke, tehát a legautentikusabb személy.

Némi nosztalgiával olvastam végig ezt a tankönyvet, mert utoljára ez 1978-ban, az akkor még államvizsgának nevezett vizsgára való felkészülésnél fordult elő velem, akkor Eörsi Gyula Kötelmi Jog Általános Rész tankönyvéből tanultam én is, és azt gondolom, hogy joghallgatók ezrei a kötelmi jogot. Én ezt az egyetemi jegyzetet megőriztem most, elővettem, és kézenfekvő volt egy összehasonlítás. Bár nyilvánvalóan nem elsődlegesen tartalmi szempontból noha az Eörsi-féle jegyzet nem tekinthető teljesen elavultnak, amit az is mutat, hogy Professor Úr lábjegyzetben utal is rá, hogy bizonyos részeknél, így például a szolgáltatások csoportosításánál vagy a szerződés létszakainál az Eörsi-jegyzet nyomán dolgozta fel a témát.

Az összehasonlítás inkább terjedelmi volt; kíváncsi voltam és azt állapítottam meg, hogy Professor Úr tankönyve másfélszerese az Eörsi-féle jegyzet vonatkozó részének, az ugyanis a deliktualis kárfelelősséget is tartalmazta, és azt gondolom, hogy ez a terjedelmi bővülés, figyelemmel arra, hogy 40 alatt a magánjogunk egy kicsit bonyolultabbá vált, teljesen természetesen, úgy hogy azt kell mondanom, hogy én a tankönyv egyik legnagyobb érdemének azt tartom, hogy mértéktartó módon az ésszerű terjedelmi keretek között maradt.

Szerintem a jó tankönyvnek a legfontosabb tulajdonsága az, hogy megtanulható legyen. Erre utalt Leszkován László; úgy fogalmazott, hogy „fogyasztható tananyag”, tehát én ezt az önmérsékletet és mértéktartást tartom nagyon fontosnak, és még azt is, hogy egy akadémikus le tud szállni egy egyetemi hallgató szintjére, tud az ő fejével gondolkodni. Ha jól tudom Eörsi Gyula is

akadémikus volt, vele szemben ilyen élményeim vannak. Vékás Professor Úr engem nem tanított, megtiszteltetés, hogy egy időben külső óraadóként tanszéki kollégája lehettem, de ez a tankönyv most engem arról győzött meg, hogy Professor Úr is olyan jogtudós, aki nemcsak nagy ívű törvénykönyveket, monográfiákat, kommentárokat, hanem közérthető tankönyveket is tud írni.

Kicsit meglepett a tankönyv címe, hogy nem kötelmi jog általános részt ír, hanem szerződési jog általános részt, miközben éppen a Ptk. alkalmazta azt a megoldást, hogy külön kiemelte a kötelmek közös szabályait. Egyébként a tankönyv ezekre a kötelmi közös szabályokra – tehát a képviselőre, az elévülésre, jognyilatkozatra vonatkozó szabályokra – is kitér. Ami a kötet szerkezetét illeti, azt összehasonlítottam a Ptk.-val és azt állapítottam meg, hogy lényegében követi a Ptk. sorrendjét, de ezért van eltérés is: például a szerződés megerősítésére, módosítására vonatkozó rész a Ptk.-ban a szerződésszegést követően helyezkedik el, Professor Úr meg – szerintem logikusan – még a teljesítést is megelőzően tárgyalja; és ilyen eltérés, hogy a garanciavállalásra is részletesen kitér, holott az a kötelmi különös részben, az egyes szerződések között helyezkedik el.

Szeretném még röviden összefoglalni a mű néhány, általam fontosnak tartott pozitívumát:

Ilyen pozitívum, hogy mindenhol utalás van a törvény §-aira, és a fejezetek végén is az ott tárgyalt §-ok meg vannak jelölve. Én ezt azért tartom nagyon fontosnak, mert arra serkenti a hallgatókat, hogy ne csak a tankönyvből tanuljanak, hanem a törvényt is forgassák. Ezt tapasztalatból tudom, hogy a mi időnkben ez nem így volt, és aztán a szakvizsgánál ebből komoly problémák adódhattak.

A másik, hogy örömmel tapasztaltam: mindenhol kiemertő hivatkozás van a bírói gyakorlatra, a jogegységi határozattól a BDT döntésekig bezárólag. Én is nagyon pozitívnak tartom, amit most már a kúriai ítéleteknél is alkalmazunk, hogy pontokba van szedve a tartalom, vagy – ahogy Tőkei Balázs mondta – margószámok vannak; ezek nagyban megkönnyítik a kereszthivatkozásokat és ezáltal a hallgatók számára az összefüggések felismerését.

Aztán nagyon pozitívnak tartom, hogy példákat és táblázatokat használ a Professor Úr, egyszerű példák vannak például az elfogadó nyilatkozatra, a több pénztartozás elszámolására, a fedezeti szerződésre, az elévülés nyugvására, fedezetelvonó szerződésre és még lehetne sorolni. A táblázatok pedig pont az én részemre a semmisség és megtámadhatóság összehasonlításánál, az érvénytelenségi okoknál, de a hibás teljesítés jogkövetkezményeinél is.

Összességében tehát rendkívül didaktikusnak és ugyanakkor közérthetőnek, majdhogynem olvashatósnak minősíteném a tankönyvet, ugyanakkor a láb-

jegyzetekben gazdag jogirodalmi anyagra történik hivatkozás, ami nyilvánvalóan nem annyira a vizsgára készülő joghallgatóknak szól, hanem a polgári jog elméleti kérdései iránt esetleg érdeklődő gyakorló jogászoknak.

Nagyon fontosnak tartom magát azt, hogy létezik ez a tankönyv, tehát, hogy a Ptk. hatályba lépését követően viszonylag rövid időn belül elkészült ez a tankönyv. Én emlékszem rá, hogy 1988 után hosszú évekig nem volt például társasági jogi tankönyv egészen odáig, amíg Kisfaludi tanár úr írt egyet.

Bár a laudáció fogalmilag méltatást jelent, én azért próbáltam hibát is keresni a műben. Talán nem meglepő, hogy nem találtam, sajtóhibát is csak hármat sikerült. Viszont találtam egy sajtóhibát magában a Ptk.-ban. Professzor Úr a 785. pontban nagyon helyesen rögzíti, hogy egy határidő csak akkor jogvesztő, ha ezt a törvény kifejezetten kimondja, és a Ptk.-ban viszonylag ritka jogvesztő határidőkre példaként az elővásárlási jog megsértése miatti relatív hatálytalanság iránti igény 3 éves határidejét említi. Ez az a határidőt, ahol a 30 napot említette, tehát úgy van a törvényben, hogy a tudomásszerzéstől számított 30 nap, de a szerződés megkötésétől számított 3 év után nem lehet igényt érvényesíteni. Nem lehet tehát a 3 éves határidőt másként értelmezni, csak jogvesztőként, de nincs kimondva a törvényben. Nem hiszem, hogy ez persze gondot fog okozni a gyakorlatban.

Nekem az érvénytelenség és hatálytalanság, a tankönyvnek a III. része jutott, aminek azért örültem, mert most már 29. éve vagyok annak a szaktanácsnak a tagja, amelynek a referádájához ezek a jogintézmények tartoznak, és hagy utaljak arra, hogy ezeknek a jogintézményeknek komoly bírói gyakorlata van. Hogy csak az utóbbi 10–12 évet említsem, 2005-ben a semmisségi jog hivatalbóli észlelése kapcsán jelent meg PK vélemény, 2009-ben az érvénytelenségi pereknek volt egy országos vizsgálata, ezt követően 2010-ben három kollégiumi vélemény került megalkotásra, a fedezetelvonásról 2011-ben jelent meg kollégiumi vélemény. Utóbbi 3–4 évben pedig a devizahiteles problematika miatt főleg a kölcsön-szerződés érvénytelenségével foglalkoztunk, e vonatkozásban 2014-ben joggyakorlat-elemző csoport is működött, amelynek tagja volt Vékás professzor úr is, és a devizahitelezéssel kapcsolatban eleddig három jogegységi határozat került meghozatalra, amelyek kapcsán szintén kikértük a Professzor Úr véleményét. Ezek kapcsán számos jogértelmezési kérdés merült fel főleg az érvénytelenség jogkövetkezményei, illetőleg a részleges érvénytelenség témakörében, de ezek ismertetése nyilvánvalóan meghaladná ennek a könyvbemutatónak a kereteit, ezért csak néhány észrevételt tennék még a könyvnek a harmadik részéhez.

Nagyon helyes, hogy a szerző mindjárt az elején felhívja a figyelmet arra, hogy az érvénytelenség szabályai

kögensek. Ez azért fontos, mert magából a törvényből ilyen *expressis verbis* nem derül ki, csak *a contrario* lehet következtetni a 6:98. § (2) bekezdéséből, ami lehetővé teszi kivételként, hogy fogyasztói szerződések kivételével a feltűnő aránytalanság miatti megtámadási jogot ki lehet zárni. Ha az érvénytelenségi szabályok diszpozitívak lennének főszabályként, akkor erre a rendelkezésre nem lett volna szükség.

A megtámadási határidő elévülési jellegét, különösen annak nyugvását nagyon jó példákkal teszi érthetővé a szerző. Én ezt azért emelném ki, mert tapasztalatom az (szakvizsgáztatási tapasztalatom), hogy nem szokták tudni az elévülés nyugvását sem a megtámadási, sem pedig a hibás teljesítés elévülési határidejénél.

Az érvénytelenségi okokat a tankönyv az egyetemi oktatásban megszokott módon akarati hiba, nyilatkozási hiba, joghatásbeli hiba hármasságában tárgyalja. Ami jó, hogy most már a törvény is így tárgyalja ezeket az érvénytelenségi okokat. Nagyon örültem annak, hogy Professzor Úr a színlelt szerződés tárgyalása kapcsán kitért a színlelt és a fedezetelvonó szerződés elhatárolására egy 2001. évi BH döntésre hivatkozással; csak annyi megjegyzésem lenne, hogy ezt a témát az 1/2011. PK vélemény 10. pontja behatóan tárgyalja, tehát egy magasabb szintű iránymutatás, mint az eseti döntés.

Professzor Úr tárgyalja az álképviselést nemcsak a képviselétről szóló fejezetben, hanem a nyilatkozási hiba miatti érvénytelenség körében is, teljesen egyértelművé téve, hogy ez álképviselő nyilatkozata az, ami hibás, semmis, és nem az általa kötött szerződés, amely jóváhagyás hiányában létre sem jött. Ezt azért tartom fontosnak kiemelni, mert az Eörsi-féle jegyzet akkori táblázatában az álképviselést is semmisségi okként szerepelt; Professzor Úr táblázatából ez értelemszerűen most hiányzik.

A fiducia-tilalom módosítását – tehát a fogyasztói szerződésekre, valamint a fogyasztók közötti szerződésekre való korlátozását – Professzor Úr – idézem – „*a banki érdek érvényesítés sikerének*” tudja be, és kifejezésre juttatja azt a véleményét, hogy ezt a módosítást elhibáztoknak tartja. Ezt megint csak azért emelném ki, mert a Kúria sem értett egyet ezzel a módosítással; ezt sem jogpolitikai, sem dogmatikai okokból nem tartottuk elfogadhatónak, hanem a fiducia-tilalom változatlan fenntartása mellett foglaltunk állást.

A csak érvénytelenség megállapítása iránt előterjeszhető kereset kapcsán a Professzor Úr utal az 5/2013. PJE határozatra és arra, hogy a jogintézmény, a törvényhely a devizahiteles perekben problémát vetett fel. Kemenes István a tanú arra, hogy a legjobb célú törvényi rendelkezéssel is mennyire vissza lehet élni – erre ez eklatáns példa.

Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek tárgyalásánál egy picit sajnálattal észleltem, hogy nem történik hivatkozás a 1/2010-es PK véleményre, amely annak idején

úgy gondolom, hogy eléggé előremutató szándékkal készült: az akkori, hatályba nem lépett Ptk.-ban megfogalmazott koncepció alapulvételével igyekeztek a régi Ptk.-t is már lehetőleg a szerint értelmezni, ahogy az az új Ptk.-ban lesz. Igaz, hogy éppen e miatt ez a PK vélemény nem alkalmazható az új Ptk.-ra de nem azért, mert rossz, hanem azért mert a rendelkezései beépültek a Ptk.-ba. Egyetlen kivétel a PK vélemény 10. pontja, amelyet tartalmilag Professzor Úr nagyon helyesen idéz; itt arról van szó, hogy egymás szolgáltatásait kölcsönösen használó felek egymással szemben használati díj és kamat megfizetésére nem kötelezhetők. Professzor Úr egy 2007-es BDT döntésre hivatkozik, ami Kemenes István BDT döntése, és kétségtelenül ez volt előbb, de a 2010-es PK vélemény ezt azért már magasabb szintre emelte.

Nagyon érdekesnek találtam amikor a relatív hatálytalanság eseteit összegyűjtötte Professzor Úr; nem is gondoltam volna, hogy 16 ilyen eset található a Ptk.-ban. Ez nagyon tetszett.

Összefoglalóan azt tudnám mondani, hogy Professzor Úr műve a jó tankönyvvel szemben támasztható valamennyi követelménynek megfelel, nagy szakmai igényességgel, ugyanakkor közérthető módon és megtanulható terjedelemben készült el. Én úgy gondolom, hogy a szerzőt csak köszönet és elismerés illetheti. Köszönöm a figyelmet!

Dr. Vékás Lajos: Tisztelt Kollégák, tisztelt Elnök Úr!

Még zárszót is tartsak?!

Már eddig is úgy éreztem magam, mint akit élve tettek el. Annyi jót hallottam, hogy erre még reflektálni

is szerénykedés volna. Én ezt mellőzöm, inkább érjen az a vád, hogy elfogadtam ezeket a dicséreteket, semmint azt, hogy elkezdeném relativizálni.

Komolyra fordítva a szót, úgy gondolom (Darák elnök úrral közben váltottunk egy-két mondatot), hogy ez igazából a polgári jog, a magánjog ünnepe, amire történetesen az én tankönyvem adott alkalmat. Ez az ünnep ez elsősorban a referátumoknak köszönhető. Olyan nagyszerű, mély elemzésű referátumokat hallottunk Lábady Tamástól, Kemenes Istvántól, Leszkoven Lászlótól, Nochta Tibortól, Tőkey Balázstól és végül Kollégiumvezető Úrtól, Wellmann Györgytől, amely azt bizonyítja, hogy igenis a magánjog, az talpra állt.

Miért kellett a magánjognak talpra állni? Azért, mert amikor én Eörsi Gyula és Világhy Miklós szárnyai alatt magánjoggal ismerkedtem (és nem véletlen mondtam az ő nevüket, mert azt, amit én elértem és megtanultam és megpróbáltam megtanítani, azt tőlük tanultam), tehát abban az időben a magánjognak nem volt lába. Ez most olyan brutálisan hangzik, de ez tényleg így van, és menet közben réges-rég rájöttem erre, mert a magántulajdon nélküli magánjog az enyhén szólva torzszülött. Most, hogy ilyen körülmények között tudtam én megtanulni a magánjogot, még hozzá úgy meg tudtam tanulni, hogy akkor, amikor jött a váltás, és tulajdonképpen a magánjog megkapta az igazi támasztékot, a magántulajdont, úgy-ahogy ezt tanítani képes voltam, ez tényleg egy nagy-nagy ünnepi alkalom!

És még egyszer mondom, köszönöm Elnök Úrnak, hogy ezt itt a Kúria Dísztermében megrendezték, és köszönöm valamennyi referensnek, hogy ehhez az ünnephez ilyen színvonalasan és eltúlzott dicséretekkel hozzájárultak. Köszönöm szépen!